

Predmet C-238/19

**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda**

Datum podnošenja:

20. ožujka 2019.

Sud koji je uputio zahtjev:

Verwaltungsgericht Hannover (Njemačka)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

7. ožujka 2019.

Tužitelj:

EZ

Tuženik:

Savezna Republika Njemačka koju zastupa Bundesamt für Migration und Flüchtlinge

Predmet glavnog postupka

Stranke se pred sudom koji je uputio zahtjev spore o tome može li tužitelj, kojem je već odobrena supsidijarna zaštita, od tuženika usto zahtijevati priznavanje statusa izbjeglice.

Predmet i pravni temelj zahtjeva za prethodnu odluku

Sud koji je uputio zahtjev od Suda na temelju članka 267. UFEU-a traži tumačenje Direktive 2011/95 u slučaju kad sirijski državljanin koji podliježe vojnoj obvezi napusti svoju domovinu zbog pozivanja na obvezu služenja vojnog roka koje mu prijete i sad u Saveznoj Republici Njemačkoj traži odobravanje statusa izbjeglice.

Prethodna pitanja

1. Treba li članak 9. stavak 2. točku (e) Direktive 2011/95/EU tumačiti na način da „odbijanj[e] vršenja vojne službe prilikom sukoba” ne zahtijeva to da je dotična

osoba odbila izvršavanje vojne službe u okviru formalnog postupka za odbijanje, ako se u pravu države podrijetla ne predviđa pravo na odbijanje izvršavanja vojne službe?

2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje:

Štiti li članak 9. stavak 2. točka (e) Direktive 2011/95/EU na temelju mogućnosti „odbijanja vršenja vojne službe prilikom sukoba” i one osobe koje se nakon isteka odgode za izvršavanje vojne službe ne odazovu vojnoj upravi države podrijetla i pobjegnu od prisilnog novačenja?

3. U slučaju potvrdnog odgovora na drugo pitanje:

Treba li članak 9. stavak 2. točku (e) Direktive 2011/95/EU tumačiti na način da bi za vojnog obveznika koji nije upoznat s budućim područjem izvršavanja svoje vojne službe izvršavanje te službe izravno ili neizravno „uključivalo kaznena djela ili radnje koji su obuhvaćeni klauzulama o isključenju koje su utvrđene u članku 12. stavku 2.” samim time jer oružane snage njegove države podrijetla preko vojnih obveznika opetovano i sustavno čine takva kaznena djela ili radnje?

4. Treba li članak 9. stavak 3. Direktive 2011/95/EU tumačiti na način da i u slučaju proganjanja u smislu članka 9. stavka 2. točke (e) Direktive 2011/95/EU, u skladu s člankom 2. točkom (d) Direktive 2011/95/EU mora postojati veza između razloga navedenih u članku 10. Direktive 2011/95/EU i djela proganjanja kako su opisana u članku 9. stavcima 1. i 2. Direktive 2011/95/EU ili nedostatka zaštite od takvih djela.

5. U slučaju potvrdnog odgovora na četvrto pitanje: Postoji li veza u smislu članka 9. stavka 3. u vezi s člankom 2. točkom (d) Direktive 2011/95/EU između proganjanja radi sudskog progona ili kažnjavanja zbog odbijanja izvršavanja vojne službe i razloga proganjanja već u trenutku kad su sudski progon ili kažnjavanje posljedice odbijanja?

Navedeni propisi međunarodnog prava

Konvencija o pravnom položaju izbjeglica od 28. srpnja 1951. (Ženevska konvencija)

Ženevska konvencija o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949.

Dopunski protokol Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I.)

Dopunski protokol Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Protokol II.)

Navedeni propisi prava Unije

Direktiva 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te sadržaj odobrene zaštite (SL 2011., L 337, str. 9.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 13., str. 248.), osobito članak 2. točka (d), članak 9. stavak 1., članak 9. stavak 2. točka (e) i članak 9. stavak 3., članak 10., članak 12. stavak 2.

Navedeni nacionalni propisi

Asylgesetz (Zakon o azilu, u daljnjem tekstu: AsylG), osobito članak 3. stavci 1., 2. i 4., članak 3.a stavak 1. točka 1., članak 3.a stavak 2. točka 5. i članak 3.a stavak 3., članak 3.b stavci 1. i 2.

Völkerstrafgesetzbuch (Međunarodni kazneni zakonik) od 26. lipnja 2002.

Kratki prikaz činjenica i postupka

- 1 Tužitelj je sirijski državljanin. Napustio je svoju domovinu 6. studenoga 2014. morskim putem te je putujući preko nekoliko država kopnenim putem 5. rujna 2015. doputovao u Saveznu Republiku Njemačku. Tuženiku je 28. siječnja 2016. podnio službeni zahtjev za azil.
- 2 Tužitelj je prilikom saslušanja pred tuženikom u biti naveo da još nije odslužio vojnu obvezu u sirijskoj vojsci i da je, iz straha da će morati sudjelovati u građanskom ratu, zatražio odgodu vojne obveze. Odgoda mu je odobrena do veljače 2015., odnosno do završetka sveučilišnog studija. Završio je studij u travnju 2014. i napustio svoju domovinu u studenom 2014. zbog pozivanja na služenje vojnog roka koje mu je prijetilo.
- 3 Odlukom od 11. travnja 2017. tuženik je tužitelju odobrio status supsidijarne zaštite. U preostalom je dijelu odbio zahtjev za azil. Tužitelj je protiv te odluke 1. svibnja 2017. podnio tužbu pred sudom koji je uputio zahtjev.

Bitni argumenti stranaka glavnog postupka

- 4 Tužitelj u biti upućuje na to da mu, neovisno o pojedinačnim razlozima, već zbog njegova bijega iz Sirije i podnošenja zahtjeva za azil u Saveznoj Republici Njemačkoj prijeti opasnost od progona u Siriji.
- 5 Tuženik smatra da sam tužitelj u Siriji nije pretrpio progon koji bi doveo do njegova odlaska. Ne treba se bojati progona ni u slučaju povratka te je samo bježao od građanskog rata. U svakom slučaju, nedostaje veza između djela proganjanja i razloga proganjanja.

Kratki prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

Nacionalne zakonske odredbe

- 6 Tužitelj zahtijeva odobravanje statusa izbjeglice u skladu s člankom 3. stavcima 1. i 4. u vezi s člankom 3.a stavkom 1. točkom 1. i člankom 3.a stavkom 2. točkom 5. AsylG-a. U skladu s tim odredbama, strancu treba odobriti status izbjeglice ako se on iz osnovanog straha od proganjanja zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, svojeg političkog mišljenja ili pripadnosti određenoj društvenoj skupini nalazi izvan svoje zemlje podrijetla. U skladu s člankom 3.a stavkom 2. točkom 5. AsylG-a sudski progon ili kažnjavanje zbog odbijanja izvršavanja vojne službe prilikom sukoba mogu se smatrati djelima proganjanja, kada bi izvršavanje vojne službe uključivalo kaznena djela ili radnje obuhvaćene klauzulama o isključenju koje su utvrđene u članku 3. stavku 2. AsylG-a. Među njih se u skladu s člankom 3. stavkom 2. prvom rečenicom točkom 1. AsylG-a ubrajaju zločini protiv mira, ratni zločini ili zločini protiv čovječnosti. U skladu s člankom 3.a stavkom 3. AsylG-a mora postojati veza između razloga proganjanja navedenih u članku 3. stavku 1. točki 1. AsylG-a u vezi s člankom 3.b AsylG-a i djela proganjanja opisanih u članku 3.a stavku 1. AsylG-a.
- 7 Sudska praksa njemačkih upravnih sudova o političkom progonu (sirijskih) vojnih obveznika s ciljem sudskog progona ili kažnjavanja zbog odbijanja izvršavanja vojne službe nije ujednačena.

Situacija u Siriji

- 8 U Siriji od 2011. traje unutarnji oružani sukob. Sud koji je uputio zahtjev smatra nespornim to da u sirijskom građanskom ratu i dalje sve sukobljene strane opetovano čine teške i sustavne povrede međunarodnog humanitarnog prava.
- 9 U Siriji postoji dvogodišnja opća vojna obveza za muškarce sirijske državljanke u dobi od najmanje 18 godina. Sirijskim se pravom ne predviđa pravo na odbijanje izvršavanja vojne službe.
- 10 Sirijska vojna uprava i dalje intenzivno provodi regrutacije. Pritom se u okviru postupka regrutacije od vojnih obveznika općenito očekuje da se po stupanju vojne obveze na snagu, odnosno nakon isteka odgode u svrhu studiranja, samostalno jave u regrutacijske urede. Vojni obveznici koji se ne jave tijelu nadležnom za obranu redovito se nakon šest mjeseci upisuju na popis osoba koje izbjegavaju vojnu obvezu i taj se popis dostavlja graničnim prijelazima i drugim državnim službama. U ratnim vremenima osobama koje izbjegavaju vojnu obvezu i koje se na taj način uhiti prema sirijskom zakonu prijete zatvorske kazne u trajanju do pet godina. Način kažnjavanja je proizvoljan i seže od zakonom predviđenih zatvorskih kazni preko slanja u rizične vojne operacije bez obuke pa sve do pogubljenja.

- 11 Sud koji je uputio zahtjev smatra da tužitelju, koji je neposredno prije isteka odgode za izvršavanje vojne službe pobjegao sirijskim tijelima tako što je napustio Siriju i zatražio zaštitu u Saveznoj Republici Njemačkoj, zbog tog postupanja prijeti sudski progon ili kažnjavanje u njegovoj zemlji podrijetla Siriji gdje postoji opća vojna obveza koju tužitelj ne želi izvršiti i koja bi vjerojatno uključivala počinjenje ratnih zločina.

Prethodna pitanja

Prvo i drugo prethodno pitanje

- 12 Sud koji je uputio zahtjev najprije pita može li se bijeg radi izbjegavanja vojne službe smatrati odbijanjem izvršavanja vojne službe ili je nadležnim tijelima potrebno podnijeti izričitu izjavu o odbijanju izvršavanja vojne obveze. Prvim i drugim prethodnim pitanjem želi se utvrditi treba li članak 9. stavak 2 točku (e) Direktive 2011/95 tumačiti na način da je za „odbijanje” izvršavanja vojne službe potrebno više od samog bijega iz države podrijetla, čak i kad pravo zemlje podrijetla ne predviđa mogućnost da se odbije izvršavanje vojne službe. Kad bi se pretpostavilo da vojni obveznik državnim službama u svakom slučaju treba podnijeti izjavu o odbijanju izvršavanja vojne službe, bio bi izložen mogućoj represiji i ne bi bilo izgleda za to da se njegova odluka donesena po savjesti uzme u obzir. Zbog tog je razloga sud koji je uputio zahtjev sklon smatrati da bijeg vojnog obveznika iz države podrijetla, ako je taj bijeg vremenski i materijalno povezan s terminom pozivanja na služenje vojnog roka ili početkom vojne obveze, također predstavlja odbijanje izvršavanja vojne službe i na oba prethodna pitanja odgovoriti potvrdno.

Treće prethodno pitanje

- 13 Klauzula o isključenju koja je utvrđena u članku 12. stavku 2. točki (a) Direktive 2011/95/EU obuhvaća „ratni zločin”. Izraz se temelji na članku 1. odjeljku F Ženevske konvencije od 28. srpnja 1951. O ratnom zločinu je osobito riječ kad su vojna djelovanja usmjerena protiv osoba i drugih subjekata koji su posebno zaštićeni Ženevskom konvencijom o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. i dopunskim protokolima I. i II. Ta konvencija i dopunski protokoli preneseni su u njemačko pravo Völkerstrafgesetzbuchom (Međunarodni kazneni zakonik) od 26. lipnja 2002. Tim se zakonikom među ostalim utvrđuje koja su postupanja obuhvaćena pojmom ratnih zločina, a koja pojmom „zločina protiv čovječnosti”, koji su izjednačeni s ratnim zločinima.
- 14 Sud koji je uputio zahtjev upućuje na razmatranja Suda u presudi od 26. veljače 2015., Shepherd (C-472/13, EU:C:2015:117), osobito u točkama 35. do 46. i na mišljenje nezavisne odvjetnice E. Sharpston u tom predmetu (EU:C:2014:2360), osobito na točku 37. Iz te sudske prakse zaključuje da osoba koja je u bijegu ne mora osobno počiniti ratne zločine ili zločine protiv čovječnosti, nego da je relevantan opći kontekst izvršavanja vojne službe. Međutim, osoba koja je u

bijegu mora dokazati da „bi [njezino izvršavanje vojne službe] uključivalo” djela ili zločine obuhvaćene klauzulom o isključenju. Stoga to obilježje sadržava predviđanje kod kojeg treba uzeti u obzir koliko je vjerojatno da će se u okviru vojne službe ubuduće činiti takva djela. U skladu sa sudskom praksom Suda zaštita se na osobe koje ne sudjeluju izravno u ratnim zločinima može proširiti samo ako je riječ o osobama koje bi vlastiti zadaci na dovoljno izravan i razumno vjerojatan način mogli navesti na sudjelovanje u tim djelima.

- 15 Sud koji je uputio zahtjev smatra da je sudjelovanje vojnih obveznika u budućim ratnim zločinima u Siriji dovoljno vjerojatno. Taj sud među ostalim upućuje na brojne izvještaje tijela Ujedinjenih naroda na temelju kojih je došao do zaključka da vladine snage u Siriji godinama u značajnoj mjeri sudjeluju u sustavnim ratnim zločinima i u to uključuju vojne obveznike.
- 16 Sud koji je uputio zahtjev pita je li na temelju samo te okolnosti razumno vjerojatno da bi vojni obveznik izvršavanjem vojne službe barem neizravno sudjelovao u ratnim zločinima. Iz presude Shepherd nacionalni sudovi zaključuju da vojni obveznici kojima je odgođeno izvršavanje vojne službe također trebaju navesti dokaze o tome kojoj bi postrojbi pripadali u svojoj domovini. Sud koji je uputio zahtjev smatra da taj zahtjev nije primjeren. Kao prvo, to stajalište nije jedino mjerodavno s obzirom na to da Sud u presudi Shepherd uzima u obzir ukupne dokaze kao što su položaj i osobne okolnosti podnositelja zahtjeva i činjenice koje se odnose na državu podrijetla, s pomoću kojih se može utvrditi da izvršavanje te službe čini vjerojatnim počinjenje navodnih ratnih zločina. Kao drugo, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev činjenične pretpostavke koje je Sud iznio u predmetu Shepherd ne postoje u Siriji. Sud je u tim pretpostavkama argumentirao da Sjedinjene Američke Države u načelu kažnjavaju ratne zločine i da je vojna intervencija u Iraku izvršena na temelju mandata Vijeća sigurnosti i uz odobrenje i nadzor međunarodne zajednice. Međutim, sirijska država ne sankcionira ratne zločine, nego ih potiče. Sirijska vojska izvršava operacije bez ovlaštenja, odobrenja ili nadzora međunarodne zajednice koja te operacije osuđuje. Kao treće, od osobe koja je u bijegu zahtijevala se informacije koje ona u pravilu, kao u glavnom postupku, ne može pružiti, odnosno koju bi vojnu funkciju izvršavala i u kojoj postrojbi kad ne bi izbjegavala izvršavanje vojne službe.
- 17 Sud koji je uputio zahtjev smatra da se u tom pogledu postavlja (dodatno) pitanje bi li za podnositelja zahtjeva izvršavanje vojne službe „uključivalo” radnje obuhvaćene klauzulom o isključenju čak i kad bi se ispostavilo da su njegov položaj i njegove osobne okolnosti nedovoljni za to ispitivanje, ali je iz samih okolnosti u državi podrijetla razumno vjerojatno da će izvršavanje vojne službe dovesti do počinjenja ratnih zločina. Sud koji je uputio zahtjev s obzirom na konkretne okolnosti sirijskog građanskog rata smatra da puka teorijska mogućnost da vojni obveznik može izvršiti svoju vojnu obvezu a da pritom ne počini kaznena djela nije dovoljna kako bi se učinio nerazumnim njegov argument da bi vojna služba obuhvaćala čak i počinjenje ratnih zločina ili zločina protiv čovječnosti.

Četvrto prethodno pitanje

- 18 U članku 9. stavku 3. Direktive 2011/95 zahtijeva se postojanje veze između djela proganjanja u smislu članka 9. stavka 2. Direktive 2011/95 ili nedostatka zaštite od takvih djela i razloga proganjanja navedenih u članku 2. točki (d) Direktive 2011/95 u vezi s člankom 10. Direktive 2011/95/EU. Sud koji je uputio zahtjev pita odnosi li se taj uvjet za status izbjeglice i na proganjanje u smislu članka 9. stavka 2. točke (e) Direktive 2011/95.
- 19 Njemački sudovi ne daju ujednačen odgovor na to pitanje. Sud koji je uputio zahtjev ima dvojbe o tome treba li članak 9. stavak 3. Direktive 2011/95 primjenjivati u slučaju iz članka 9. stavka 2. točke (e) Direktive 2011/95 jer se od svih situacija navedenih u stavku 2. jedino u toj odredbi upućuje na uzročni lanac, odnosno na sudski progon ili kažnjavanje „radi odbijanja vršenja vojne službe”, dok se u svim drugim situacijama predviđa postojanje samo jednog čimbenika. Osim toga, osoba koja odbija izvršavanje vojne obveze mora dokazati da u svojoj domovini strahuje od proganjanja „zbog” svoje rase, vjere, nacionalnosti, političkog mišljenja ili pripadnosti određenoj društvenoj skupini, u smislu članka 2. točke (d) Direktive 2011/95. Onaj tko odbije izvršavanje vojne obveze u pravilu će se pozvati na to, kao što je učinio podnositelj zahtjeva u ovom postupku, kako bi potkrijepio svoje stajalište u smislu članka 10. stavka 1. točke (e) Direktive 2011/95. Time se postavlja pitanje je li u situacijama kao što je ona u predmetnom slučaju uopće zamislivo da veza ne postoji, s obzirom na to da političkim uvjerenjem treba smatrati i uvjerenje o nedopuštenosti izvršavanja vojne obveze prilikom sukoba ako bi to moglo dovesti do počinjenja ratnih zločina.

Peto prethodno pitanje

- 20 Petim prethodnim pitanjem sud koji je uputio zahtjev želi znati predstavljaju li sudski progon ili kažnjavanje zbog odbijanja izvršavanja vojne službe u smislu članka 9. stavka 2. točke (e) Direktive 2011/95 slučaj proganjanja zbog političkog mišljenja u smislu članka 10. stavka 1. točke (e) Direktive 2011/95.